

Brüsszel, 2012.9.26.
COM(2012) 537 final

**A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A
TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A
RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK**

**A kulturális és kreatív ágazatok előtérbe helyezése az Unión belüli növekedés és
foglalkoztatás érdekében**

A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK

A kulturális és kreatív ágazatok előtérbe helyezése az Unión belüli növekedés és foglalkoztatás érdekében

1. AZ EURÓPA 2020 STRATÉGIA SZEMPONTJÁBÓL SOK TARTALÉKOT REJTŐ ERŐFORRÁS

Társadalmunk szövetének központi alkotóeleme az identitásunkat, vágyainkat, az egymással és a világgal való kapcsolatainkat formáló kultúra, amely emellett a lakóhelyünket, a minket körülvevő tájat és életmódunkat is alakítja. Bár mindennapi életünkben hangsúlyos a vizuális és előadóművészetek, a kulturális örökség, a mozi, a zene, a kiadói tevékenység, a divat vagy a dizájn jelenléte, azonban az EU-n belül még mindig nem ismerik el teljes mértékben a kulturális és kreatív ágazatok¹ szerepét a társadalmi és gazdasági fejlődésben. Ezenfelül a globalizáció és a digitális váltás nagy kihívásokat rejtenek magukban, és a szükséges változtatásokat még népszerűsíteni kell ahhoz, hogy ki lehessen aknázni az ezekben az ágazatokban rejlő lehetőségeket, és a régi időkre visszanyúló európai értékek komparatív előnyei jobban érvényesülhessenek világviszonylatban is. Ez a közlemény olyan stratégiát javasol, amely révén a későbbiekben ki lehet használni az Unióban az ezen ágazatokban rejlő, a növekedést és a foglalkoztatást szolgáló lehetőségeket.

Gyorsan növekvő ágazatok

A kulturális és kreatív ágazatok gazdasági teljesítőképessége elismert tény: e két ágazat, amely az EU GDP-jének 3,3%-át teszi ki, 6,7 millió embert foglalkoztat (a teljes foglalkoztatás 3%-a).²

Ezek az adatok az erős kulturális és kreatív alapra építkező divat³ és luxusiparágak⁴ esetén sem elhanyagolhatók. Az EU GDP-jének 3-3%-át teszik ki, és a két ágazat 5, illetve 1 millió munkavállalót foglalkoztat. A luxusiparágakban a foglalkoztatottak száma 2020-ig előreláthatólag eléri a 2 milliót⁵.

A kulturális és kreatív ágazatokon belül 2008 és 2011 között a foglalkoztatás biztosabb volt, mint az EU gazdaságában összességében nézve⁶, ugyanakkor a különböző alágazatokon belül

¹ A kulturális és kreatív ágazatok különösen a következőket foglalják magukban: építészet, archívumok és könyvtárak, művészi alkotások, audiovizuális termékek (többek között filmek, televíziós műsorok, videojátékok és multimédia), kulturális örökség, formatervezés (többek között divattervezés), fesztiválok, zene, előadó-művészet, vizuális művészet, kiadói tevékenység és rádiózás.

² Európai versenyképességi jelentés, 2010. Más források nagyobbra becsüli ezeket az adatokat, a GDP 4,5%-áról és 8,5 millió munkavállalóról tesznek említést (TERA Consultants, 2010).

³ Ide tartozik a divattermékek és -cikk tervezése, gyártása és forgalmazása

⁴ A luxusiparágak főként a következőket foglalják magukban: luxusdivat, ékszerek és órák, kiegészítők, bőrárúk, parfümök és kozmetikumok, bútorok és háztartási cikkek, autók, hajók, gasztronómia, hotelek és szabadidős tevékenységek.

⁵ Competitiveness of the EU fashion industries, Idea Consult, 2012 (Versenyképesség az uniós divatágazatban, 2012); The value of the cultural and creative industries to the European economy, Frontier Economics, 2012 (A kulturális és kreatív iparágak értéke az európai gazdaságon belül)

⁶ Forrás: Eurostat, (EU-LFS)

eltérő volt a növekedési ráta. Ez a tendencia azért is figyelemreméltó, mivel bizonyos ágazatokban a foglalkoztatottak között nagyobb a fiatalok részaránya, mint a többi gazdasági ágazatban.

Ezekben az ágazatokban a helyi és regionális szintű stratégiai befektetések bizonyos esetekben látványos eredményeket hoztak. Itt legfőképp a fesztiválok és az Európa Kulturális Fővárosa program gazdasági előnyeire gondolunk, ahol minden befektetett euró tízszeresen megtérült.

Az innováció katalizátorai

A művészetek, az üzlet világa és a technológia határmezsgyéjén elhelyezkedő kulturális és kreatív ágazatok stratégiai pozícióban vannak, és ennek következtében kedvező hatásuk más ágazatokba is begyűrűzhet. Ikt-alkalmazásokhoz szolgáltatnak tartalmat, és ezáltal felkeltik a fogyasztói igényt a szofisztikált szórakoztatóelektronikai és telekommunikációs eszközök iránt. A kulturális és kreatív ágazatok más ágazatokra – mint például az idegenforgalom – is közvetlen hatással vannak, más ágazatok – például a divat- és a luxusiparágak – értékláncába is beágyazódtak, és ezeken a területeken egyre fontosabbá válik alapvető mögöttes eszközként betöltött szerepük⁷. Általánosságban véve ezek az ágazatok hatással vannak a más ágazatokon belüli innovációra. Az Innovatív Unió c. bizottsági közlemény⁸ is hangsúlyozza, hogy az innovációt egyre inkább olyan nem technológiai jellegű tényezők irányítják, mint a kreativitás, a tervezés, az új szervezési eljárások vagy üzleti modellek. Nagyban támaszkodik a kreatív ökoszisztémákra, amelyeknél döntő jelentőségű a különböző ágazatok és szereplők közötti partnerség minősége és sokfélesége. Erre a legjobb példa a feldolgozóiparon belül a dizájn szélesebb körű használata, amely gazdagítja a termékek, szolgáltatások, eljárások és piaci struktúrák értékét. 25%-kal nagyobb valószínűséggel vezetnek be termékinnovációt azok a cégek, amelyek az átlagosnál kétszer több forrást fordítanak a kreatív folyamatokra⁹.

Ez az ösztönző erő emellett a társadalmi innováció alapvető forrásául szolgál, és válaszokat ad az olyan jelentősebb társadalmi kihívásokra, mint az éghajlatváltozás, a fenntartható fejlődés, a demográfiai változások vagy a kulturális sokféleség¹⁰. A kulturális és kreatív ágazatok az oktatási és szakképzési ágazatokkal együttműködve például hozzájárulhatnak ahhoz, hogy megfelelő arányban ötvözzödjene a kreativitáshoz szükséges készségek a vállalkozókészséggel, a kritikai gondolkodással, a kockázat- és felelősségvállalással, amire azért van szükség, hogy az Unió versenyképes legyen a tudásalapú társadalomban.

A globális verseny kulcsfontosságú tényezője és „puha hatalom”

Európa nemzetközi partnerei már most is jelentős forrásokat invesztálnak a kulturális és kreatív ágazatokba. Az USA már évtizedek óta fektet be ezekbe a stratégiai gazdasági ágazatoknak, illetve az ország nemzetközi jelenlétének megszilárdítására alkalmas eszköznek tekintett ágazatokba. Más országok, mint például Kína, Dél-Korea vagy India a gazdasági lehetőségek és a puha hatalom ösztönzése érdekében szintén jelentős befektetéseket eszközölnek. Ennek érdekében ezek az országok is csatlakoznak a kreatív tehetségek

⁷ Ahogy ez a “fast fashion” területén is megmutatkozik, ahol évente több új kollekciót is piacra dobnak.

⁸ COM(2010)546

⁹ Creating Innovation: Do the creative industries support innovation in the wider economy?, NESTA, 2008. (Innovációserkentés. Támogatják-e a kreatív iparágak az innovációt a tágabb gazdaságban?)

¹⁰ Sostenuto – Culture as a factor of economic and social innovation, 2012 (A kultúra mint gazdasági és társadalmi innovációs tényező) KEA European Affairs – Study on the impact of culture on creativity, 2009 (KEA európai ügyek – Tanulmány a kultúra kreativitásra gyakorolt hatásáról, 2009)

megnyeréséért folytatott globális versengéshez. Kínában például 2007 óta évente 23%-kal emelkedett a kulturális ágazatban az állami befektetések aránya, célul pedig azt tűzték ki, hogy 2015-re ezek az ágazatok a GDP 5–6%-át adják a jelenlegi 2,5% helyett¹¹.

Bár az európai divat- és luxusiparágak egyre növekvőbb hányadát adják az uniós exportnak¹² és egyre inkább hozzájárulnak Európa kiválóságának terjesztéséhez szerte a világban, a többi ágazatban, mint például a filmben vagy a zenében rejlő stratégiai lehetőségeket még nem aknázták ki külföldön. Kettős kihívás előtt állunk: egyrészt növelni kell az európai gazdaság számára előnyös export mennyiségét, másrészt meg kell erősíteni a világ kultúráira nyitott, a tehetséget üdvözlő, vonzó és kreatív Európa dinamikus képét.

2. A KIHÍVÁSOK ÚJ NÖVEKEDÉSI ÉS FOGLALKOZTATÁSI LEHETŐSÉGEKKÉ FORDÍTÁSA

A kulturális és kreatív ágazatoknak *a digitális váltás és a globalizáció által vezérelt*, gyorsan változó környezettel kell számolniuk, amelyben új szereplők tűnnek fel, ahol a rendkívül nagy struktúrák mellett megtalálhatók a mikroegységek is, az értéklánc fokozatos átalakuláson megy keresztül, és a fogyasztók magatartása és elvárásai is fejlődnek. Bár ezek a változások az alacsonyabb termelési költségek vagy az új terjesztési csatornák révén nagy lehetőségeket rejtenek magukban, egyúttal többszintű fellépést is igényelnek.

A legnagyobb nehézséget továbbra is *a forráshoz jutás* jelenti ebben a változó környezetben: a bankszektor nem rendelkezik az ezekre az ágazatokra jellemző üzleti modellek elemzéséhez szükséges szakértelemmel, és nem a valóságnak megfelelően méri fel immateriális javaikat. Ez a helyzet a pénzügyi és gazdasági válság következtében pontosan akkor súlyosbodott, amikor a helyzethez való alkalmazkodás érdekében beruházások váltak szükségessé.

Ezek az ágazatok *nemzeti és nyelvi szempontból rendkívül tagoltak*. Bár az ebből adódó kulturális sokféleség Európa egyik nyilvánvaló előnye, azonban korlátozza és az optimális alá csökkenti a kulturális és kreatív munkák, illetve az ezekben az ágazatokban dolgozók mozgását az EU-n belül és kívül, földrajzi értelemben vett egyensúly-eltolódáshoz és ennek következtében fogyasztói szempontból korlátozott választási lehetőségekhez vezet.

Erőteljes *kölcsönhatás figyelhető meg a különböző ágazatok határmezsgyéjén* (például a videojátékok, a film és a zene egyre jellemzőbbé váló összefonódása révén), illetve a kreatív ágazatok és más iparágak (például a divat- és luxusiparágak vagy az idegenforgalom) között. Ugyanakkor az ágazatok és a szakpolitikák gyakran elszigetelt zárványokon belül szerveződnek, ami korlátozza a szinergiák kibontakozását, valamint az új megoldások és üzleti lehetőségek megjelenését.

Ezek a kihívások másként hatnak az egyes ágazatokra, azonban kezelésükhöz a helyitől egészen az uniós szintig valamennyi résztvevőt bevonó átfogó stratégiára van szükség.

3. TÖBBRÉTEGŰ STRATÉGIA SZÜKSÉGESSÉGE – A TAGÁLLAMOK SZEREPE

Integrált stratégiák holisztikus megközelítése

¹¹ Kína, 12. ötéves terv (2011–2015)

¹² Például az európai luxusmárkák által fémjelzett termékek 62%-át Európán kívül értékesítik, ezeknek a cikkeknek a becsült exportértéke mintegy 260 milliárd EUR (vagyis megközelítőleg a teljes európai export 10%-a).

Az eltérő nemzeti és regionális viszonyok ellenére rendszerint ugyanazon logikai elv alapján épülnek fel azok a stratégiák, amelyeknek sikerül az EU-n belül a kihívásokat az új növekedési és foglalkoztatási lehetőségek irányába fordítani¹³.

Általános szabályként tekinthető, hogy a kulturális és kreatív ágazatokon belül akkor sikeres egy stratégia, ha egy adott terület kulturális és kreatív forrásainak teljes feltérképezésére és mozgósítására épül. A sikeres stratégiák holisztikus szemléletűek, a különböző részegységek (kultúra, ipar, gazdaság, oktatás, turizmus, területi tervezés stb.) közötti partnerségekre ösztönöznek, és a szerepvállalás fokozása érdekében bevonják a területen érdekelt összes állami és magán szereplőt. A hatékonyság, az eredményesség és a fenntarthatóság biztosítása érdekében a stratégiákat kutatásokkal is alá kell támasztani. Ezek a stratégiák meghatározzák, hogy mely releváns kérdéseket – a készségfejlesztéstől egészen a forrásokhoz való hozzáférésig vagy a világpiacokra való bejutásig – lehet általános politikai megközelítés vagy eszközök alkalmazásával kezelni, és melyek igényelnek egyedi megközelítést. Ez a kormányzás valamennyi szintjére igaz, legyen szó helyi, regionális vagy európai szintű kormányzásról.

Miközben az elmúlt években az Egyesült Királyság, Észtország, Vallónia, Puglia, Barcelona és Amszterdam – hogy csak néhány tagállamot, régiót és várost említsünk – jól kihasználta a kulturális és kreatív ágazatokban rejlő egyedülálló lehetőséget a társadalmi-gazdasági fejlődés ösztönzésére, és fokozatosan alkalmi stratégiákat alakított ki, más országok, régiók és városok csak most indulnak el ezen az úton. Az eddig létrejött stratégiák főként a szóban forgó ágazatok megerősítésére és nem a többi ágazattal való partnerségek és kölcsönhatások ösztönzésére összpontosítottak.

Kulcsfontosságú politikai ösztönzők

A főbb beazonosított kihívások kezelésére összehangolt tevékenységekre van szükség, főként az alábbi kulcsfontosságú területeken.

A változó szakismereti igények és készség-szükségletek kezelése

Igény mutatkozik a kulturális és kreatív ágazatok, a szociális partnerek és az oktatást és képzést nyújtók közötti szorosabb partnerségre mind az alapképzés, mind pedig a folyamatos szakmai fejlődés biztosításán keresztül. Ez biztosítaná az ágazatok számára, hogy egy gyorsan változó környezetben is rendelkezésre álljanak a kreatív vállalkozói készséghez szükséges különféle készségek. Ezenkívül vannak olyan ágazatok, ahol nincs elegendő műszaki és hagyományos szakismeret és jártasság, mivel különösen a fiatalok számára kevésbé vonzó az ilyen fajta szaktudás megszerzése.

Már kisgyermekkorától el kell sajátítani a kreatív készségeket, hogy megvessük az alapjait a kreatív tehetségek töretlen kibontakozásának, és ösztönözzük a változatosabb és kifinomultabb kreatív tartalmak és termékek iránti igényt. Az egész életen át tartó tanulás perspektívájából nézve a kreatív készségek és kompetenciák segítségünkre lehetnek a változó munkaerő-piaci igényekhez való alkalmazkodásban.

Az oktatási ágazattal való partnerségek hozzájárulhatnak a motiváló tanulási környezet kialakulásához is, főként a nehézségekkel küzdő tanulóknak segíthetnek az alapkészségek elsajátításában és a későbbi szakmai pályafutásukhoz szükséges kompetenciák fejlesztésében, ezáltal pedig foglalkoztatási esélyeik növelésében. A helyi szintű kreatív és kulturális

¹³ Lásd: <http://ec.europa.eu/culture/our-policy-development/documents/120505-cci-policy-handbook.pdf>

kezdemenyezősek hozzájárulhatnak a társadalom peremére szorult közösségek integrációjához, és lehetőségeket kínálhatnak a hátrányos helyzetű környékeken élők számára.

Könnyebb hozzáférés a finanszírozáshoz

A külső finanszírozás megszerzése elé akadályt gördít, hogy a kulturális és kreatív vállalkozások kisméretűek, bizonytalan a termékeik iránti kereslet, üzleti tervük összetett, és nem rendelkeznek tárgyi eszközökkel. Bár léteznek alternatív finanszírozási lehetőségek is, mint a sajáttőke-bevonás, az informális kockázattőke-befektetés, kockázati tőke és garanciák, ezek jórészt kihasználatlanok maradnak. Vannak arra utaló jelek, hogy az exporttevékenységek finanszírozásánál létezik egy piaci rés.

A pénzügyi intézetekben ezért jobban tudatosulni kellene annak, hogy mekkora gazdasági potenciált rejt magában ez az ágazat, és fejleszteniük kellene az immateriális javakon alapuló vállalkozások értékelésére fordítható kapacitásaikat. Ezzel párhuzamosan pedig segíteni kellene az ágazat vállalkozóit abban, hogy jobban megértsék az üzletmenet-tervezés követelményeit, és rendelkezésükre álljanak a tevékenységeik és növekedésük finanszírozására szolgáló források.

Piacbővítés: új partnerségek és üzleti modellek

A kulturális és művészeti intézményeknek és szolgáltatásoknak erősíteniük kell közönségfejlesztési kapacitásukat, meg kell ragadniuk az új lehetőségeket (kiváltképp a határokon túl jelentkezőket), és reagálniuk kell a közönség viselkedésében és elvárásaiban bekövetkezett változásokra. Az információs és kommunikációs technológiák és az internetes szolgáltatások által felajánlott lehetőségeket kiaknázó, új szolgáltatások jelennek meg, amelyek hatékonyabb módon elégitik ki a tartalmak és termékek széles választékának elérésére és a kreatív folyamatban történő intenzívebb részvételre irányuló fogyasztói igényeket. Ezek az új megközelítési módok és szolgáltatások új bevételi források formájában is jelentkeznek.

A digitális tartalmak bármely platformon történő előállításának, gyártásának és terjesztésének elősegítése érdekében a kulturális és kreatív ágazatoknak stratégiai és méltányos partnerséget kell kialakítaniuk más ágazatokkal, ami innovatív üzleti modellek létrejöttéhez vezethet, melyeken keresztül a tartalmakat különféle módokon lehet elérni, ez pedig megfelelő egyensúlyt teremthet a jogdíjak tulajdonosainak bevétele és a tartalomhoz és tudáshoz való hozzáférésnek a nagyközönség számára történő biztosítása között, így segítve elő a kulturális jártasságot és a médiaműveltséget. Ebben az összefüggésben az Europeana¹⁴ – az európai könyvtárak, múzeumok és archívumok digitális gyűjteményét összekötő egységes platform – lehetőségeit a jövőben egyre inkább ki kell aknázni mint a turizmusra, oktatásra, a kreativitásra és a kultúrára irányuló alkalmazások és digitális termékek új ökoszisztémájának alapját.

A nemzetközi kitekintés megerősítése

Intelligens nemzetköziesítési és exporttámogató politikákra van szükség annak érdekében, hogy a kisméretű szervezetek és kisvállalkozások jelentős többsége a globális környezetben működni tudjon, és világ szinten új közönséget és piacokat érhessen el. Meg kell határozni, melyek a leghatékonyabb támogatási szolgáltatások, elő kell segíteni a külföldi piacokra való jutást, meg kell erősíteni a szabályozási párbeszédet és fel kell mérni, hogy melyek a

¹⁴

www.europeana.eu

lehetséges kockázatmegosztási eszközök. Tovább kell vizsgálni a források összpontosításának és az unióbeli különféle szereplők fokozottabb együttműködésének lehetőségeit annak érdekében, hogy Európa nemzetközi kulturális és kreatív jelenléte megerősödjön, illetve hogy vonzóbbá tegyünk Európa képét, ötvözve a kulturális örökség terén való kiválóságunkat a dinamikus, legkorszerűbb kreativitással.

Az ágazatok közötti termékeny együttműködés erősítése

A kulturális és kreatív ágazatoknak multidiszciplináris környezetre van szükségük, ahol kapcsolatba kerülhetnek más iparágak vállalkozásaival. A fejlesztésükre irányuló állami intervenciókban helyet kell kapnia az ágazatok közötti termékeny együttműködésnek. Ehhez hatékonyabb, az ágazatok közötti kapcsolatokat és továbbgyűrűző hatásokat elősegítő üzlettámogatási eszközöket és szakpolitikákat kell kialakítani és tesztelni. Ide tartozik annak elősegítése, hogy magukban azokban az ágazatokban is változás következzen be, amelyek új készségeket és kompetenciákat adnak át más ágazatoknak, illetve fordítva.

Emellett ez további együttműködést követel meg a különféle szakpolitikák között, mindenekelőtt a gazdaság, ipar, oktatás, idegenforgalom, innováció, város- és regionális fejlesztés és területi tervezés területén.

A fentiekre tekintettel a Bizottság – valamennyi területi szint tekintetében – felkéri a tagállamokat és adott esetben az érintett állami és magánszférabeli érdekeltet a következőkre:

A kulturális és kreatív ágazatok intelligens, inkluzív és fenntartható növekedés iránti potenciáljának teljes körű felmérése és ezeknek a fejlesztési stratégiákba történő integrálása minden szinten, különösen az intelligens szakosodási stratégiák összefüggésében¹⁵

A kulturális és kreatív ágazatokon belüli és más ágazatok (pl. IKT, turizmus stb.) közötti együttműködés erősítése közös kezdeményezéseken keresztül az ágazatok közötti megértés erősítése és a gazdaságban nyitottabb, innovatívabb, vállalkozó szellemű szemlélet fejlesztéséhez való hozzájárulás érdekében

- A kulturális és kreatív ágazatok számára jelentős állami és magánszférabeli érdekeltet között platformok, hálózatok és klaszterek létrehozásának ösztönzése és elősegítése

- A kulturális és kreatív ágazatok, a szociális partnerek és az oktatási és képzési szolgáltatók minden típusa között strukturált partnerségek kialakításának ösztönzése (beleértve a szakmai gyakorlatot)

- A kulturális és kreatív ágazatok számára releváns területeken az informális és a nem formális oktatás és képzés során szerzett képesítések elismerésének elősegítése

- A pénzügyi intézmények befektetői hajlandóságának, illetve a kulturális és kreatív ágazatok befektetési hajlandóságának javítása, testreszabott pénzügyi tervezési eszközök, különösen garanciaprogramok kialakítása, többek között a jövőbeli „Kreatív Európa” program és a kohéziós alapok megfelelő felhasználásán keresztül

- A kulturális és kreatív ágazatok támogatása a közönségfejlesztés új módszereinek és a digitális váltás szempontjából releváns új üzleti modelleknek a vizsgálata és tesztelése terén

¹⁵ Lásd a 10. oldalt

- A kulturális tartalmak digitalizálásának és online platformok fejlesztésének a támogatása a vonatkozó uniós állami támogatási szabályok betartása mellett
- A kulturális és kreatív ágazatok támogatása abban, hogy megalapozzák és megerősítsék jelenlétüket a nemzetközi szinten, többek között nemzetközi partnerségek fejlesztésén és harmadik országokkal folytatott együttműködésen keresztül

4. AZ UNIÓS SZINTŰ FELLÉPÉS ÁLTAL NYÚJTOTT HOZZÁADOTT ÉRTÉK

Az Uniónak egyértelmű szerepe van abban, hogy létrehozza a megfelelő környezetet és támogassa az alkalmazkodás menetrendjét.

A megfelelő szabályozó környezet elősegítése

Az **európai kisvállalkozói intézkedéscsomag** részeként az EU az Unió és tagállamai számára kkv-szakpolitikai keretet hoz létre, melynek célja a vállalkozáshoz fűződő általános szemlélet javítása¹⁶. Ez a túlnyomórészt kis- és mikrovállalkozások által uralt kulturális és kreatív ágazatok számára különös jelentőséggel bír.

A teljesen integrált digitalizált egységes piac létrejöttében elért haladás áll „**A szellemi tulajdon-jogok egységes piaca**” c. közlemény¹⁷ középpontjában, amely meghatározza, milyen kezdeményezések szükségesek a szellemi tulajdon-jogok olyan uniós keretéhez, amely jutalmazza a kreatív erőfeszítést, és elősegíti a belső piacon a határokon átnyúló tevékenységeket. Ennek eredményeként a Bizottság jogalkotási javaslatot fogadott el az árva művekről¹⁸ és a jogok kollektív kezeléséről¹⁹. Az audiovizuális művek európai unióbeli online terjesztéséről szóló zöld könyv²⁰ nyomán indult az audiovizuális ágazat felmérése. A Bizottság az érdekeltekkel folytatott közvetítő eljárást indított a magáncélú többszörözésre kivetett díjak témakörében. Emellett az immateriális javak értékmegállapításának javítása – a magánfinanszírozáshoz való hozzájárulás kulcsfontosságú kérdése – érdekében is tervez intézkedéseket.

A védjegyekre és a fogyasztói hűségre támaszkodó kulturális és kreatív ágazatok számára a védjegyrendszer korszerűsítése és alkalmazkodása kulcsfontosságú. A szellemi tulajdon-jogok megsértésére vonatkozó uniós megfigyelőközpont tekintetében a szellemi tulajdon-jogokra és e jogok megsértésére vonatkozó megbízható adatok hatékonyabb elemzése, a bevált gyakorlatok megosztása és a tudatosítás szükségesek a hamisítás és szellemi kalózkodás elleni hatékony és eredményes küzdelem érdekében. Ennek figyelembevételével a Bizottság ösztönzi az együttműködést a szellemi tulajdon-jogi jogosultak és az internetes platformok között a **hamisított termékek internetes árusításáról szóló egyetértési megállapodás** keretében, amely páneurópai szinten kívánja csökkenteni az interneten elérhető hamisított termékek kínálatát²¹.

Az európai digitális menetrend²² keretében – amely intézkedéseket tartalmaz az európai online piacok fejlődését akadályozó tényezők felszámolása érdekében – a **közszektor**

¹⁶ <http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/small-business-act/>

¹⁷ COM(2011)287

¹⁸ COM(2011)289

¹⁹ COM(2012)372

²⁰ COM(2011)427

²¹ http://ec.europa.eu/internal_market/iprenforcement/stakeholders/index_en.htm#maincontentSec2

²² COM(2010)245

információinak újrafelhasználására vonatkozó kezdeményezések bizonyos aspektusai hozzájárulhatnak ahhoz, hogy a kulturális értékek jobban kiaknázhatók és hozzáférhetők legyenek.

A **héa jövőjéről szóló közlemény**²³ által kijelölt, elsőbbséget élvező fellépések egyike a héakulcsok jelenlegi rendszerének felülvizsgálata. A felülvizsgálat egyik vezérelve szerint hasonló árukra és szolgáltatásokra ugyanazt a héakulcsot kell alkalmazni, továbbá figyelembe kell venni a technológiai fejlődést az online és a fizikai környezet közötti konvergencia jelentette kihívás kezelése érdekében.

A kulturális és kreatív ágazatok számára is új lehetőségeket kínáló, hatékony digitális piac érdekében a Bizottság folytatja az elektronikus kereskedelem és az online szolgáltatások digitális egységes piacára vonatkozó cselekvési tervben²⁴ megfogalmazott kezdeményezések végrehajtását, beleértve az értesítési-cselekvési eljárásokra és a hálózatsemlegességre vonatkozó kezdeményezéseket.

Az **állami támogatások korszerűsítésének**²⁵ összefüggésében a kulturális ágazatban folyósított támogatások esetében mérlegelni fogják a bejelentés alóli mentességet. Emellett az innovációnak nyújtott támogatást, beleértve a nem technológiai innovációt, a kutatásra, fejlesztésre és innovációra irányuló **állami támogatás közösségi keretének** legújabb felülvizsgálatában fogják majd megvizsgálni.

A bevált gyakorlatok cseréjének és az egymástól való tanulás elősegítése

Az uniós szintű kezdeményezések felgyorsíthatják az alkalmazkodás ütemét, a bevált gyakorlatok cseréjét, továbbá javíthatják a hálózatépítést a kulturális és kreatív ágazatokon belül. Az európai kulturális menetrend²⁶ 2007. évi elfogadása óta a nemzeti hatóságok együttműködnek ezen a területen. A nemzeti vagy regionális bevált gyakorlatok megvitatása és érvényesítése, valamint az együttműködési kezdeményezésekre irányuló javaslattétel érdekében **szakértői csoportot** hoztak létre. A csoport kézikönyvet tett közzé az uniós kohéziós politikai alapok stratégiai alkalmazásáról a kultúrában rejlő, a helyi, regionális vagy nemzeti fejlesztésre vonatkozó potenciálok – különösen az intelligens szakosodási stratégiákhoz való hozzájáruláson keresztül – kiaknázása érdekében²⁷. A csoport a nemzetköziesítésre és az exportstratégiákra fog koncentrálni. Egy másik példa a szakpolitikai ismeretátadási platform, amelyet a Kreatív Iparágak Európai Szövetsége²⁸ hozott létre a jobb üzleti támogatás, a finanszírozáshoz való jobb hozzáférés, a klaszterek kiválósága és a hatékonyabb együttműködés terén a bevált gyakorlatok cseréje és az együttműködés érdekében.

A Bizottság támogatni kívánja továbbá az egymástól való tanulást a városvezetési testületekben annak lehetővé tétele érdekében, hogy a helyi politikai döntéshozók megoszthassák és összehasonlíthassák a városok társadalmi és gazdasági rehabilitációjában a kultúra által gyakorolt hatásokkal kapcsolatos tapasztalatokat.

2020 távlatában: konkrét és általános pénzügyi támogatási eszközök mozgósítása

²³ COM(2011)851

²⁴ COM(2011)942

²⁵ COM(2012)209

²⁶ COM(2007)242

²⁷ http://ec.europa.eu/culture/news/ci_en.htm

²⁸ <https://www.howtogrow.eu/ecia/>

A 2014–2020-ra szóló új többéves pénzügyi keret programjaira és eszközeire – különösen a Kreatív Európa²⁹, az Erasmus mindenkinek³⁰, a kohéziós politikai alapok³¹, a Horizont 2020³², a COSME³³ és az Európai Hálózatfinanszírozási Eszköz³⁴ – vonatkozó **bizottsági javaslatok** döntő módon járulhatnak hozzá a kulturális és kreatív ágazatok továbbfejlesztéséhez, és megerősítik az Európa 2020 stratégia foglalkoztatásra és növekedésre vonatkozó célkitűzéseinek a megvalósításában játszott szerepüket.

A **Kreatív Európa** program célja a kulturális és nyelvi sokféleség előmozdítása, valamint a kulturális és kreatív ágazatok versenyképességének erősítése, nevezetesen a következőkkel:

- a határokon átnyúló hálózatépítést, partnerségeket és egymástól történő tanulást magukban foglaló tevékenységek támogatása az ágazat nemzeti határokon kívüli működésének megerősítése érdekében, valamint a digitális váltás, a globalizáció és a szétaprózott európai piacok által jelentett kihívásokra való válaszadás céljából

- célzott **pénzügyi eszköz** létrehozása, amely garanciákat nyújt a kisvállalkozások és szervezetek bankhitelhez való hozzáféréseinek elősegítése tekintetében; ez az eszköz, amely a Horizont 2020 programmal és a COSME eszközzel együtt részét képezi a kkv-k számára létrehozott pénzügyi eszköznek, rendszerszintű hatást fog kifejteni a pénzügyi szektorban azáltal, hogy javítja a pénzintézetek következőkkel kapcsolatos kapacitását: kulturális és kreatív projektek értékelése, a jelenlegi korlátozott szakértelem határokon átvéelő összpontosítása, valamint az érintett ágazatok befektetési hajlandóságának erősítését célzó kezdeményezések támogatása.

- A kapacitásépítésre irányuló fellépések támogatása a közönségfejlesztés és üzleti modellek tesztelése érdekében

- Az ágazat nemzetközi működésének támogatására irányuló intézkedések elősegítése

Az **Erasmus mindenkinek** támogatni fogja az oktatásra és képzésre fordított beruházásokat mind tanulási célú mobilitás, mind pedig innovációs partnerségek és szakpolitikai támogatás formájában. Az innovációs célú együttműködés elősegítésére irányuló törekvések részeként a program támogatni fogja a felsőoktatás és az üzleti élet közötti nagyszabású partnerségeket (tudásfejlesztési szövetségek), valamint a szakoktatás és szakképzés és az üzleti élet közötti partnerségeket (ágazati szakképzettség-fejlesztési szövetségek). Ez fontos lehetőségeket teremt a kulturális és kreatív ágazatok és az oktatási és képzési ágazat közötti partnerségekre.

A már most is biztosított számos lehetőségre³⁵ építve a **kohéziós politikai alapok** továbbra is támogatják majd a kulturális és kreatív ágazatokban eszközölt befektetéseket a kultúra – mint a regionális és helyi fejlesztés, városrehabilitáció, vidékfejlesztés, foglalkoztatás és társadalmi befogadás eszköze – által nyújtott hozzájárulás fokozása érdekében. A befektetés például a következő formákban valósulhat meg: kutatás, innováció, a kulturális és kreatív ágazatokban működő kkv-k versenyképessége és vállalkozói készsége, illetve a kulturális örökség védelme és tájvédelem³⁶. Emellett az **Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap** továbbra is

²⁹ COM(2011)785

³⁰ COM(2011)788

³¹ http://ec.europa.eu/regional_policy/what/future/proposals_2014_2020_hu.cfm.

³² COM(2011)809

³³ COM(2011)834

³⁴ COM(2011)665

³⁵ Tanulmány a kultúra szerepéről a helyi és regionális fejlődéshez történő hozzájárulás terén, 2010.

³⁶ Bizottsági szolgálati munkadokumentum (2012) 61., II. rész

támogatja a vidéki kulturális örökség felértékelését és a kulturális szolgáltatásokhoz való hozzáférés vidéki területeken történő javítását azáltal, hogy a kulturális és kreatív ágazatok vállalkozásainak befektetési és képzési támogatást nyújt, ösztönözve hálózatiépítésüket és klaszterfejlesztésüket, különösen a LEADER programon³⁷ keresztül.

Ebben az kontextusban tovább ösztönzik a célzott pénzügyi eszközök alkalmazását, többek között a kulturális és kreatív ágazatokkal összefüggésben. A Bizottság a kohéziós politika jövőjére vonatkozó elképzeléseiben rámutatott ezekre az ágazatokra a helyi és regionális fejlesztésre irányuló intelligens szakosodási stratégiák fejlesztésének összefüggésében³⁸. Ez erősebb integrációt tesz szükségessé a helyi/regionális, illetve nemzeti szintű stratégiák között. A középpontba most az ezen ágazatokban a regionális fejlesztési stratégiák vonatkozásában rejlő potenciálok felmérését kell állítani, a partnerségi megállapodások és operatív és vidékfejlesztési programok elkövetkező meghatározásait figyelembe véve; ugyanakkor szem előtt kell tartani a hagyományos kulturális javak, a kreatív vállalkozások és a társadalmi és környezeti kihívásokra adott válaszok közötti dinamikus kapcsolatot, továbbá törekedni kell az infrastruktúrába és a humán tőkébe eszközölt beruházások megfelelőbb kombinációjára³⁹.

A **COSME** célja, hogy megerősítse az uniós vállalkozások és kkv-k versenyképességét és fenntarthatóságát, valamint ösztönözze a vállalkozóbb szemléletű üzleti kultúrát. A Bizottság fellépést javasol világszínvonalú klaszterek és üzleti hálózatok fejlesztésének támogatására, továbbá – a kulturális és kreatív ágazatok számára különösen releváns ágazatközi tevékenységekre építve – versenyképes iparágak megjelenésének a felgyorsítására. A Bizottság konkrét intézkedéseket javasol az új üzleti modellek elfogadásának és a kreatív ötletek kereskedelmi felhasználásának ösztönzése érdekében, ami hozzájárul ahhoz, hogy az igényre és személyre szabott áruk és szolgáltatások kielégítsék a fogyasztói igényeket. A Bizottság emellett olyan intézkedéseket javasol, amelyek a formatervezés, a kreativitás és a gyártás területén összekapcsolják és kiegészítik a készségeket és kompetenciákat.

A **Horizont 2020** irányítja majd a kutatási és innovációs tevékenységekre fordított uniós támogatást, és elősegíti az innovációs, kutatási és technológiafejlesztési szakpolitikák iparági potenciáljának hatékonyabb kihasználását. Célja, hogy megerősítse a feltörekvő iparágak és ágazatok versenyképességét; ez különösen a kulturális és kreatív ágazatok számára jelentős. A program támogatja az érintett ágazatok számára releváns technológiai fejlesztéseket, mint például a kreatív tartalmak létrehozására és felhasználására szolgáló innovatív technológiákat és a kreatív iparágak számára létrehozott innovatív anyagokat. A Horizont 2020 emellett feltárja az innováció új formáit is, mint például a szociális innováció és kreativitás, hogy Európán belül és a nemzetközi partnerekkel szemben is megerősítse a pozitív interkulturális dinamikát.

Az **Európai Hálózatfinanszírozási Eszköz** célja, hogy megerősítse Európa közlekedési, energetikai és digitális hálózatait. Fenntartható támogatást nyújt az Europeana számára, és támogatja az ezzel kapcsolatos tevékenységeket, mint például a jogokra és az engedélyezésre vonatkozó információcsere mechanizmusai, valamint a digitalizálással és a digitális kulturális örökség megőrzésével foglalkozó kompetenciaközpontok.

³⁷ http://enrd.ec.europa.eu/leader/en/leader_en.cfm

³⁸ http://s3platform.jrc.ec.europa.eu/c/document_library/get_file?uuid=a39fd20b-9fbc-402b-be8c-b51d03450946&groupId=10157

³⁹ Ugyanott.

Nemzetközi szinten az EU és harmadik országok között folyó, kétoldalú és regionális politikai párbeszéd a bizalom építésére és a felek számára kölcsönösen előnyös partnerségek létrehozására irányuló lehetőségként használható fel, többek között a kulturális és kreatív ágazatok esetében is⁴⁰. Az együttműködésen keresztül a kultúra továbbra is a társadalmi-gazdasági fejlődést és az emberi jogok, a demokrácia, a civil társadalom és a jó kormányzás megerősítését szolgáló alapvetően fontos eszköz marad⁴¹.

A Bizottság a következő lépéseket fogja tenni:

- Továbbfejleszti az uniós szabályozási keretet a kulturális és kreatív ágazatok számára
- Tárgyal az Európai Parlamenttel és a Tanáccsal a 2014–2020 közötti időszakra szóló uniós finanszírozásra vonatkozó javaslatairól, és előkészíti a végrehajtást
- Támogatja a helyes gyakorlatok cseréjét az EU-n belül.

Rövidebb távú, uniós szintű fellépések a kulcsfontosságú politikai ösztönzők támogatása érdekében

Rövidebb távon a tagállamok – bármely területi szinten kifejtett – erőfeszítéseit számos uniós kezdeményezés fogja kiegészíteni ágazatközi kreatív ökoszisztémák létrejöttének támogatása érdekében, az értéklánc különböző szakaszain:

- A változó készségükségletek kihívásának kezelése

A felsőoktatás és az üzlet világa közötti tudásfejlesztési szövetségeket – mint az innováció támogatásának eszközeit – jelenleg vizsgálják. A „Cinema and Industry Alliance for Knowledge and Learning⁴²” (a film és ipar területén történő készségfejlesztést célzó szövetség) 2013-ban tesz jelentést munkájáról.

Az EU finanszírozza az európai ágazati szakismereti tanács létrehozásának első szakaszát az audiovizuális és előadóművészeti ágazatban⁴³, továbbá a textil-, ruha- és bőriparban⁴⁴ is finanszírozást nyújt egy európai ágazati szakismereti tanácsnak a készségükségletek elemzése céljából.

2013 végére az európai kulturális menetrend keretében létrehozott tagállami szakértői csoport jelentést fog benyújtani az iskolák és a kulturális és kreatív vállalkozások és szervezetek közötti kreatív partnerségek támogatásának témájában.

- A finanszírozáshoz való hozzáférés javítása

A Kreatív Iparágak Európai Szövetsége keretében az EU 2014-ig két partnerséget (FAME, C-I Factor) finanszíroz a finanszírozáshoz való jutás elősegítésének érdekében.

⁴⁰ A szakpolitikai párbeszéd a partnerségi eszköz keretében is támogatható.

⁴¹ E célkitűzések a Fejlesztési Együttműködési Eszközön, az Európai Szomszédsági Támogatási Eszközön, az Előcsatlakozási Támogatási Eszközön és a 11. Európai Fejlesztési Alapon keresztül, földrajzi és tematikus együttműködés keretében részesülnek támogatásban.

⁴² http://ec.europa.eu/education/higher-education/kal_en.htm

⁴³ <http://www.pearle.ws/en/projects/detail/16>

⁴⁴ <http://europeanskillscouncil.t-c-l.eu/eng/>

A MEDIA program gyártásigancia-alapja⁴⁵ elősegíti a filmproducerek magánforrásból származó finanszírozáshoz való hozzáférését.

A Bizottság felméri annak lehetőségét, hogy hasonló garancialapot hozzon létre a divat ágazatában működő vállalkozások számára.

A szellemi tulajdon-jog stratégiájának keretében a Bizottság szakpolitikai javaslatokat fog kidolgozni a szellemi tulajdon-jogok gazdasági kiaknázásának javítása érdekében⁴⁶.

- Piacbővítés

2012-ban a Bizottság:

- Finanszírozást nyújt az európai filmeknek a digitális korszakban megvalósuló terjesztésére irányuló előkészítő tevékenységnek⁴⁷

- Kísérleti projektet finanszíroz, amely az információs és kommunikációs technológiáknak a kulturális és kreatív ágazatokban történő innovatív felhasználási módjaira irányul⁴⁸

- Tematikus hálózatot finanszíroz a digitális korszak kiadói tevékenységeinek új üzleti modelljei vonatkozásában⁴⁹

- A közönségfejlesztés témájában konferenciát szervez a gyakorlatok európai szintű cseréjéről⁵⁰

- Ajánlást fogad el a digitális korszak európai filmiparáról

2012 végére az európai kulturális menetrend keretében létrehozott tagállami szakértői csoport jelentést készít arról, hogy a közintézmények milyen eljárásokat és helyes gyakorlatot alkalmaznak a kultúrához való hozzáférés és a kultúrában való részvétel elősegítése érdekében.

2013-ban a Bizottság:

- A kreatív ágazatok különböző szegmensein belüli és az azok közötti együttműködés révén támogatja hatékonyabb, interaktív eszközök létrehozását ezen ágazatok számára, és előrejelzi a kutatás és innováció jövőbeli tendenciáit⁵¹

- WORTH kísérleti projektet indít a piacorientált támogatás ösztönzése és tanácsadás nyújtása érdekében a divat és a formatervezett, személyes használati cikkek ágazatában működő kkv-k számára, új kreatív termékek és szolgáltatások dizájnerekkel folytatott együttműködésen keresztül megvalósuló létrehozása érdekében

Az Európai Örökség cím⁵² és az Európa Kulturális Fővárosa⁵³ kezdeményezéseket a közönségfejlesztés és a polgári szerepvállalás „laboratóriumaként” használja fel

⁴⁵ http://ec.europa.eu/culture/media/programme/overview/funding/index_en.htm

⁴⁶ http://ec.europa.eu/enterprise/policies/innovation/policy/intellectual-property/index_en.htm

⁴⁷ http://ec.europa.eu/culture/media/programme/overview/digitaldistrib/prepaction/index_en.htm

⁴⁸ http://ec.europa.eu/culture/news/12062012-pilotproject-eac10_en.htm

⁴⁹ WP ICT PSP 2012., 19. o.

⁵⁰ http://ec.europa.eu/culture/news/20120316-conference-audience_en.htm

⁵¹ WP ICT PSP 2013., 10. o., 81-85. o.

- A nemzetközi kitekintés megerősítése

A Bizottság 2012-2013-ban harmadik országokban szervez specifikus találkozót a kkv-k – többek között a kulturális és kreatív ágazatokban működő kkv-k – nemzetközivé válásának klasztereken keresztül megvalósuló támogatása érdekében.

Az EU-Kína kereskedelmi projekt keretében folytatódik a kulturális és kreatív ágazatok terén megvalósuló együttműködés, amely az e téren folytatandó megerősített együttműködés kísérleti fázisaként szolgál.

A feltörekvő partnerekkel folytatott kultúrpolitikai párbeszéd a kulturális és kreatív ágazatok együttműködési környezetére és az e téren megvalósuló cserékre koncentrálnak.

A Bizottság ezen kívül:

- Megvizsgálja a meglévő exporthitel-biztosítási programok kockázatmegosztásának megvalósíthatóságát a kkv-k esetében

- Az Európai Külügyi Szolgálattal folytatott intenzív konzultáció keretében feltárja a kulturális dimenzióknak a külkapcsolatokban történő erősítésével kapcsolatos lehetőségeket és eszközöket

2013-ban az európai kulturális menetrend keretében létrehozott tagállami szakértői csoport kézikönyvet állít össze a kulturális és kreatív ágazatok nemzetközivé válását támogató stratégiákról.

- Az ágazatok közötti termékeny együttműködés erősítése

2012-től a Bizottság:

- a Kreatív Iparágak Európai Szövetségén keresztül támogatja az ágazatközi kapcsolatokat

- A kulturális turizmus ösztönzése céljából három nagyszabású demonstrációs projektnek nyújt támogatást a Mobil és Mobilitási Iparágak Európai Szövetségével keretében

2012-2013-ban emellett:

- Létrehozza az Európai Szolgáltatásinnovációs Központot annak érdekében, hogy a regionális szervezeteknek tanácsadást nyújtson a szolgáltatásinnovációnak és a kreativitásnak az ipari szerkezetváltás támogatásában való felhasználása tekintetében

- Intelligens útmutatót tesz közzé a kohéziós politikai alapoknak a szolgáltatásinnovációból származó előnyök kiaknázása érdekében történő hatékonyabb felhasználásáról, ami különösen releváns a kulturális és kreatív ágazatok számára

- Elindítja két hagyományos ipari régió európai kreatív kerületté történő átalakítását támogató kísérleti projekt finanszírozását⁵⁴

⁵² http://ec.europa.eu/culture/our-programmes-and-actions/label/european-heritage-label_en.htm

⁵³ http://ec.europa.eu/culture/our-programmes-and-actions/capitals/european-capitals-of-culture_en.htm

⁵⁴ http://ec.europa.eu/enterprise/newsroom/cf/itemdetail.cfm?item_id=5782&lang=hu

- Áttekinti az EU divat- és luxusiparágai versenyképességének megerősítésére irányuló intézkedésekkel kapcsolatos kihívásokat és lehetőségeket, figyelembe véve a megfelelő szolgálati munkadokumentumokat

- 2012 folyamán értékeli az Európai Tervezési Vezetőtestület által benyújtott ajánlásokat, és cselekvési tervet dolgoz ki a dizájnnak az innovációs politikákban való erőteljesebb figyelembe vétele érdekében

Az európai klaszterkiválósági kezdeményezés keretében képzési modulokat fejleszt és tesztel a kreativitás, a kreatív készségek és a kreatív ágazatok által a hagyományos ipari tevékenységek megváltoztatásában betöltött szerep elősegítése érdekében

- Konzultációt indít az Európai Élmenygazdasági Szövetség létrehozásáról a kulturális és kreatív ágazatok, a sport és a turizmus közötti ágazatközi együttműködés elősegítése és új ipari értékláncok kialakításának támogatása érdekében.

5. AZ ELŐREHALADÁS NYOMON KÖVETÉSE

A kulturális és kreatív ágazatokban rejlő lehetőségek maradéktalan kiaknázása jelentősen hozzájárulhat a foglalkoztatáshoz és növekedéshez, és felgyorsíthatja a tudásalapú társadalomra történő átállást. E potenciál kihasználása érdekében nemzeti, regionális, helyi és uniós szinten egyaránt fellépésekre van szükség a fentiekben felvázolt, többszintű stratégia végrehajtásának támogatása érdekében, melyek rövid és hosszabb távon a következő öt kulcsfontosságú szakpolitikai ösztönzőre összpontosítanak: készségfejlesztés; a finanszírozáshoz való hozzáférés javítása; új üzleti modellek támogatása és a közönség bővítése; a más ágazatokkal és szakpolitikákkal folytatott együttműködés elősegítése; a nemzetközi kitekintés megerősítése. E stratégia az EU partnereivel folytatott együttműködést is támogatja, továbbá számít más uniós intézmények és az érdekelték támogatására is.

A stratégia végrehajtásában elért eredmények figyelemmel követése érdekében a Bizottság az együttműködős jelenlegi keretét, a nyitott koordinációs módszert javasolja.